

Олег КРАВЦОВ

*доцент кафедри інформаційних технологій
та інформаційних систем ДРІДУ НАДУ*

ДОСВІД І ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ІНІЦІАТИВ У СФЕРІ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ

Реформа системи публічного управління проходить в умовах інтенсивної інформатизації всіх сфер життєдіяльності суспільства, впровадження та розвитку систем електронного урядування, що надає принципово нові можливості для підвищення ефективності роботи органів державного управління та місцевого самоврядування.

Активна допомога міжнародного співтовариства, поєднання зусиль державних установ, органів влади разом із волонтерами дозволили за короткий час розробити та впроваджувати на регіональному та місцевому рівні значну кількість проектів з електронного урядування та електронної демократії, наприклад:

- iGov – Портал державних послуг (<http://igov.org.ua>);
- ProZorro – електронні державні закупівлі (<http://prozorro.gov.ua>);
- Civil Society app (Громадянське Суспільство, охоплює основні ключові функції: надходження, накопичення та управління ресурсами, прийняття колективних рішень за різними алгоритмами, трансформація ресурсів у кінцеві продукти і соціальний вплив, підтримка інформаційного середовища (<http://gurtom.mobi>);
- «Електронні вибори» – Громадська ініціатива публікації протоколів одразу з виборчих дільниць (<https://e-vybory.org>);
- «Ми є закон» – веб-платформа для проведення публічних обговорень законопроектів (<http://e-zakon.org>);
- благодійний проект Donor.ua;
- E-progres – портал для обміну досвідом електронного урядування між муніципалітетами, громадськими та некомерційними організаціями, який буде взаємодіяти та доповнювати вже існуючий портал iGov (<http://eprogres.org.ua>), та багато інших.

Таким чином, можна, з однієї сторони, зробити висновок про надзвичайну дієвість співпраці держави та волонтерів, тим більше за підтримки зарубіжних донорів та бізнес-структур, а з іншого – окреслити ті проблеми, які стоять на шляху розвитку електронного урядування в Україні.

Насамперед, як і раніше, наявна проблема відсутності чіткої координації проектів з електронного урядування, інформатизації органів влади, органів місцевого самоврядування та повністю «волонтерських» проектів.

Однією із причин відсутності координації є відсутність виконавчого органу влади, відповідального за інформатизацію держави. Заступник Глави Адміністрації Президента України Дмитро Шимків говорить про шість відомств, що так чи інакше відповідають за цей процес: «По суті, це означає, що ніхто». Голова комітету Ради з інформатизації та зв'язку Олександр

Данченко згадує сімнадцять, крім того, бачить проблему у неузгодженій роботі Адміністрації Президента, Кабінету Міністрів України та парламенту [1].

Наслідком цього є поява в інформаційному просторі ресурсів, які дублюють функції та сервіси один одного, розроблені без урахування реальних потреб користувачів та необхідності не тільки розробити та розмістити на хостингу відповідний сайт, але й надалі забезпечувати його роботу (актуалізація інформації, розвиток та модернізація сервісів тощо). Уже з'явилися сайти, які не оновлюються та, відповідно, не мають відвідувачів. Треба врахувати, що однією із важливих проблем, яку треба вирішувати при впровадженні систем електронного урядування та електронної демократії є інформування про можливості та популяризація електронних сервісів, а наявність таких сайтів вирішенню цієї проблеми не сприяє.

Також потрібно врахувати необхідність інтеграції цих систем і сервісів між собою та з ресурсами ЦОВВ (які теж не мають значних досягнень в забезпеченні інтероперабельності), яка буде коштувати набагато більше, чим при використанні при розробці стандартних для інформаційних систем принципів сумісності, стандартизації, розвитку тощо.

Іншою небезпекою є подальше утримання електронних сервісів, яке буде надзвичайно важким тягарем для бюджету України. Поки що вони працюють, бо розробляються і підтримуються коштом громадських активістів та іноземних донорів, але надалі їх передадуть у власність держави, яка повинна буде платити за якісне функціонування сервісів, або органів місцевого самоврядування, які переважно взагалі не зможуть забезпечити фінансування розміщення та підтримки відповідних ресурсів.

Серед інших проблем необхідно виділити такі:

- відсутність належних інструментів ідентифікації особи та недоступність державних реєстрів (хоча волонтерами та бізнес-структурами апробовані засоби ідентифікації за допомогою банківських карт (BankID) та SIM-карт (MobileID));
- нестача коштів для закупівлі телекомунікаційного і комп'ютерного обладнання та програмного забезпечення, а також для утримання кваліфікованих ІТ-спеціалістів;
- обмежений або відсутній доступ громадянам та бізнесу до інформаційних ресурсів та баз даних;
- відсутність чітких стратегій розвитку електронного урядування на місцевому рівні та оцінювання його розвитку;
- відсутність якісного доступу до мережі Інтернет всіх громадян (особливо в невеликих містах та селищах);
- неосвіченість громадян з питань переваг та використання електронного урядування на місцевому рівні;
- недостатня кількість фахівців в органах державної влади та органах місцевого самоврядування з питань електронного урядування та електронної демократії.

Суттєвим недоліком такого підходу є те, що створюються по суті децентралізовані системи і небезпека того, що цінна інформація та досвід, отримані в одному регіоні (місті) не стане загальним надбанням. «Створити децентралізовану систему не так то й просто, а ще важче її підтримувати. Крім

того, децентралізація дуже легко перетворюється в дезорганізацію» [2], що може дати змогу чиновникам та місцевих елітам впливати на роботу «власних» інформаційних систем для досягнення власних інтересів.

Для створення економічно ефективних як для громадян (споживачів), так і для держави систем електронного урядування, у тому числі із залученням волонтерських організацій (ініціатив), необхідно:

- розробити чітку стратегію розвитку цифрового суспільства з постановкою конкретних завдань, відповідальними і термінами – до того, поки не буде описано державну стратегію, зростання і дії будуть нескоординованими, випадковими і хаотичними;

- навчитися ефективно використовувати підтримку ІТ-компаній та волонтерів, які можуть надавати допомогу в створенні електронного уряду – ця підтримка не буде вічною, якщо людина бачить, що його талант та навички або результати роботи не використовуються належним чином – ентузіазм зникає;

- розширити канали взаємодії держави і населення, аналізувати і контролювати взаємовідносини влади і громадян за допомогою ІТ-технологій, мобільних технологій, соціальних мереж;

- розробити концепцію та вимоги до єдиної уніфікованої системи електронного самоврядування для всіх міст України;

- забезпечити уникнення дублювання завдань органами влади та сприяти повторному використанню рішень іншими органами влади;

- намагатися поєднувати завдання різних органів публічної влади для досягнення більших цілей;

- забезпечити сумісність створюваних рішень.

Список використаних джерел

1. [Допомога.gov: як волонтери переводять державу на електронне урядування](http://reinvent.platfor.ma/gromadskegov) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reinvent.platfor.ma/gromadskegov>. – Заголовок з екрану.

2. Шуровьески Дж. Мудрость толпы. Почему вместе мы умнее, чем поодиночке, и как коллективный разум формирует бизнес, экономику, общество и государство / Джеймс Шуровьески : [пер. с англ. В.Н. Логвинова]. – М. : И.Д.Вильямс, 2007. – 304 с.